

Unge og skønlitteratur

Skålen med de nu bløde cornflakes står glemt på køkkenbordet, mens jeg sidder og læser i en af de mange gamle og beskadigede bøger, som jeg er kommet hjem med fra biblioteket. Køkkenet er stille, og det eneste jeg kan høre er lyden af papiret, når jeg vender siden. Bogens fortælling om en fremtidig verden, med robotter og rumskibe, opsluger mig helt, så jeg lægger næsten ikke mærke til det når solen går ned, og jeg nu sidder i mørke. Flere år senere, sidder jeg igen i det samme stille køkken, men denne gang er det bogen der står glemt på køkkenbordet. I min lomme kan jeg mærke min telefon vibrere insisterende, men jeg ignorerer den, og fokuserer i stedet på computeren foran mig. I et enkelt sekund kigger jeg op, og ser bogen. Jeg når dog ikke at overveje om jeg burde tage den op, før jeg hører et ”pling” fra min computer, en påmindelse om en deadline, en påmindelse om hvad jeg bør prioritere. Med et sidste blik på bogen, samt en tomt løfte til mig selv om snart at ville læse, går jeg tilbage til computeren.

Motivationen til at læse kan være svær at finde, men det gør ikke læsningen mindre vigtig. Derfor kan det være nødvendigt at overveje, hvordan man kan motivere unge til at læse. I 2024 udgav den danske journalist Jeppe Tholstrup Bach artiklen *”Flere unge samles i bogklubber – popstjerne er også med”* på tv2.dk. Her fortæller han om hvordan der har været en stigning i antallet af unge som bliver del af bogklubber, både i Danmark og rundt omkring i verdenen, hvilket danner et meget simpelt spørgsmål; hvorfor? Og måske et endnu vigtigere spørgsmål, nemlig; vil bogklubber kunne motivere flere unge til at læse skønlitteratur? Der er nok ikke et entydigt svar på nogle af spørgsmålene, men det kan i hvert fald konstateres at det har været med til at motivere nogen. Et eksempel er den 18-årige Cecilie Rasmussen, som i artiklen fortæller at bogklubben Platform K gør, at *”Vi kan spejle os mere i hinanden, både i hvilke bøger vi læser, men vi kan også lave andre ting sammen...”* (ll. 23-24) Det lader her til, at det for Cecilie Rasmussen måske er selve læsefællesskabet, som motiverer hende, og ikke kun bøgerne. Det samme gælder måske for andre unge. Det er der noget der kunne tyde på, ikke kun på grund af Cecilie Rasmussens udtalelser, men også på grund af en rapport fra 2024 fra Kulturministeriet og Bogpanelet, kaldt *”Rapport: Børn og unges læsekultur”*. Her fortælles det at *”Der, hvor læseoplevelsen opleves stærkest på tværs af de 7-18-årige, er, når børn og unge lykkes med at opbygge et fællesskab omkring læsningen.”* - og hvad er en bogklub, hvis ikke et fællesskab omkring læsningen? Udtrykket som rapporten bruger, ”fællesskab omkring læsning,” kan få en til at spørge; er bogklubber den eneste måde at opbygge et fællesskab omkring læsningen? I artiklen fortæller Lise Gram, en litteraturkonsulent for Aarhus biblioteker, at *”Der findes alle mulige*

fællesskaber omkring litteraturen for unge, der går ud over de traditionelle læsekredse, der også har det godt...”(ll. 63-64). Traditionelle bogklubber er altså måske ikke den eneste måde at danne disse læsefællesskaber, hvilket vel blot må åbne op for endnu flere muligheder for at motivere unge til at læse.

Selvom at læsefællesskabet der bliver dannet i bogklubben lader til at være en stor motivation for unge til at læse, så betyder det nok ikke, at selve bøgerne de læser er ligegyldige. De fleste må kunne blive enige om, at uanset hvor fantastisk en bogklub du er del af, så er det aldrig sjovt at diskutere en kedelig bog. Der er selvfølgelig et lille problem, for hvad er definitionen på ”en kedelig bog”? Det er der nok ingen der kan svare på definitivt. Det er altså svært blot at sige, at vi kan motivere de unge til at læse mere skønlitteratur, ved blot at putte dem i en bogklub med en masse gode bøger. Det kan måske i stedet være en mulighed, at undersøge hvilke genrer og tematikker som går igen, i de unges valg af bøger. Sanne Craft fortæller i Bachs artikel, at ”*Det er særligt genrer som science fiction, romance og bøger om køn, klima og identitet, der går igen i de unges læseklubber...*”(ll. 46-48). Disse genrer er meget forskellige, men det er ikke umuligt at forestille sig hvorfor de går igen, hvis man først overvejer, hvorfor de unge læser. Måske er det som et forsøg på at flygte det virkelige liv – her er science fiction en god mulighed. Måske er det for underholdningens skyld – her ville romance kunne være svaret. Eller måske er det et forsøg på at forstå både sig selv, og den verden man lever i – her kommer bøger om køn, klima og identitet i spil. Ifølge rapporten fra Kulturministeriet og Bogpanelet fra 2024, spiller køn også en rolle i hvilke genrer af bøger, som de unge læser. De siger at der for unge i alderen 15-18 år gælder, at ”...*pigerne søger litteratur, der udforsker det indre følelsesliv, mens drengene foretrækker spænding og eventyr, gerne i overnaturlige eller urealistiske miljøer.*” Dette er der nok mange der kan genkende, måske endda helt tilbage fra de yngre klasser af, hvor pigerne ofte læste bøger om venskab, mens drengene i højere grad læste bøger om zombier. Disse store variationer i læsepræferencer får en til at overveje, hvordan – og hvorvidt - man kan motivere unge til at blive del af et læsefællesskab, når nogle unge måske vil mene, at de specifikke læsefællesskaber læser såkaldte ”kedelige bøger”?

I læseklubben Platform K på Horsens bibliotek har løsningen på den store variation i læsepræferencer, tilsyneladende været en ligeså stor variation i de bøger der bliver læst. Ifølge Bachs artikel er der blevet læst alt fra science-fiction romanen ”*Dune*” af Frank Herbert til novellesamlingen ”*Velsignelser*”(2017) af Caroline Albertine Minor. Man kunne måske tænke at det giver mening at de

har læst ”*Dune*,” da det er en kendt sci-fi roman, som endda blev filmatiseret. Det kan sammenlignes med hvordan alle har læst ”*Harry Potter*”. Det interessante er nok hellere, hvad der mon har motiveret de unge til at læse en novellesamling af en dansk forfatter? Der bliver jo snakket meget om hvordan unge hovedsageligt læser engelske bøger, måske som resultat af hele #BookTok fællesskabet. En af novellerne i samlingen hedder ”*Villages de France*”, som handler om kvinden Helena. Hun får et opkald fra sin stedmor, som fortæller at hendes far, er blevet indlagt. Dette får Helena til at tænke tilbage på sit forhold til sin far. Plottet i denne novelle er måske ikke helt så spændende som i ”*Dune*”, men den kan tilbyde noget andet – identifikation. Helena fortæller nemlig om hvordan ”*Min far havde hele mit liv været fjern som en planet...*”(l. 25), hvilket der nok er mange unge, specielt skilsmissebørn, der kan relatere til. Måden hvorpå hun forklarer hendes møder med hendes far, forklarer også rigtigt godt, hvordan det er at møde en mand som man kalder ”far,” men som man ikke rigtig kender: ”*Seancen efterlod mig med følelsen af at være blevet konverseret af en fremmed, men venlig, ældre mand.*”(ll. 35-36). Der er nok mange der kan spejle sig i hovedpersonens oplevelse, og mange der vil blive rørt over den måde hun sætter ord på den oplevelse, som man måske selv har haft. På denne måde kan identifikation og evnen til at kunne spejle sig selv i skønlitteraturens karakterer og fortællinger, også være med til at bidrage til de unges motivation for at læse. Det kan dog også overvejes, om det for dem der bruger litteraturen som en måde at flygte det virkelige liv, vil have den modsatte effekt.

I læseklubben ”Sci-fi og underlige universer” på Københavns bibliotek, er variationen i bøgerne der bliver læst en del mindre end i Platform K, da der her kun læses science-fiction. Her er der bl.a. blevet læst romanen ”*Jordboerne*” af den japanske forfatter Sayaka Murata. Romanen er skrevet gennem den 11-12årige pige Natsukis synspunkt. Hun bor i byen, som hun beskriver som værende ”... *en Fabrik, der producerer mennesker.*”(l. 1). Det er muligvis et lidt dystert syn på verden, men det er der måske mange unge der relaterer til, da det jo ofte er i ungdomsårene at man begynder at stille spørgsmålstejn til samfundet. Senere i kapitlet fortæller hun at ”*Vi bliver samfundets redskaber, modtager penge fra andre mennesker og køber føde for dem.*”(ll. 10-11). Her lader det til at være en følelse af meningsløshed i tilværelsen, som bliver beskrevet. Dette er der nok mange unge der også føler, når de bliver tvunget til at spørge sig selv; hvad skal jeg lave med mit liv? Ligesom i Platform K, lader det til at være identifikation med karakterer i skønlitteraturen, som er en stor motivation. Måske har det også noget at gøre med at de unge har et behov, for at diskutere disse eksistentialistiske spørgsmål med andre unge og måske er det nemmere at diskutere disse ting, når det gøres gennem en

genre som science-fiction. Eller også kan de unge i denne læseklub blot godt lide at læse science-fiction. Mon ikke svaret afhænger af den enkelte?

Der er mange grunde til, at unge ikke har motivationen til at læse, men der er mindst ligeså mange måder hvorpå de kan genfinde denne motivation. Specielt læsefællesskaber går igen, som en løsning på den manglende motivation, men ligesom med så meget andet, så er der sjældent kun ét korrekt svar. Andre muligheder er at identificere de bedste genrer, samt tematikker som unge kan spejle sig i, men vi kommer nok ikke til at finde én magisk løsning for alle. I stedet må vi forsøge at finde den kombination af løsninger, der fungerer bedst for både individet og fællesskabet – og samtidigt overveje om der måske er løsninger, som der slet ikke er blevet tænkt på endnu.